

## Stavba souvětí

- poměry mezi souřadně spojenými větami
  - slučovací (např. spojky *a, i, ani*)
  - stupňovací (např. spojky *dokonce, ba i*)
  - odporovací (např. spojky *ale, přesto, avšak*)
  - vylučovací (např. spojky *nebo, anebo*)
  - důvodový (např. spojky *neboť, totiž, vždyť, přece*)
  - důsledkový (např. spojky *proto, tedy, tudíž*)
- věta dvojčlenná = má podmět a přísudek *Máme hodně úkolů.*
- věta jednočlenná = má pouze přísudek, nemá podmět *Prší. Je mi smutno.*
- větný ekvivalent = nemá ani podmět, ani přísudek *Nevstupovat!*
- druhy vedlejších vět
  - podmětná *Kdo, co?*
  - přísudková *Jaký byl/nebyl podmět?*
  - předmětná *pádové otázky kromě 1. a 5. pádu*
  - přívlastková *Jaký, který, čím?*
  - doplňková *V jaké situaci?*
  - příslovečná
    - \* místní *Kde?*
    - \* časová *Kdy?*
    - \* způsobová *Jak?*
    - \* měrová *Do jaké míry*
    - \* příčinná *Proč?*
    - \* účelová *Za jakým účelem?*
    - \* podmínková *Za jakých podmínek?*
    - \* přípustková *I přes co?*
- souvětí souřadné = spojení minimálně dvou vět hlavních
- souvětí podřadné = spojení věty hlavní jednou nebo více větami vedlejšími

## Větné členy

- základní
  - podmět: vyjádřený, nevyjádřený a všeobecný; holý, rozvitý a několikanásobný
  - přísudek: slovesný jednoduchý (tvořen jedním slovesem v určité osobě), slovesný složený (tvořen způsobovým nebo fázovým slovesem a infinitivem); jmenný se sponou; jmenný beze spony; cito-slovečný
- rozvíjející

- přívlastek: shodný (shoduje se s podstatným jménem v pádě, čísle a rodě), neshodný (neshoduje se s podstatným jménem v pádě, čísle a rodě); volný (nezuzuje význam řídícího podstatného jména, jen doplňuje, odděluje se čárkou), těsný (zuzuje význam řídícího podstatného jména, neodděluje se čárkou), přístavek (základem je podstatné jméno nebo zájmeno, odděluje se čárkou z obou stran, pokud ale vyjadřuje funkci / titul / zaměstnání, čárkou se neodděluje); několikanásobný (několik přívlastků, jejich pořadí lze měnit, jsou odděleny čárkou nebo souřadící spojkou), postupně rozvíjející (pořadí členů není možné měnit, neoddělují se čárkou)
- předmět
- příslovečné určení: místa, času, způsobu, míry, příčiny, účelu, podmínky, přípustky
- doplněk: závisí na dvou členech – na slovesu a jméně

## Slovotvorný a morfemický rozbor

- **morfemický rozbor** = rozklad na základní jednotky – *morfémy*
- druhy morfémů
  1. kořen – základní významová část slova *les ve slově lesník*
  2. předpona – část před kořenem, mění nebo rozšiřuje význam slova *vy- ve slově vysat*
  3. přípona – část za kořenem, může měnit slovní druh a význam *-ečť ve slově prasečť*
  4. koncovka – ohýbací část slova, nese mluvnické informace *-a ve slově žena*
- kmen = slovo, ke kterému se přidává koncovka (např. městsk- v městský)
- slovní čeleď = množina slov se stejným kořenem
- postup při morfemickém rozboru
  1. hledání kořene (hledáme co nejvíc slov ze stejné slovní čeledě a hledáme společné hlásky)
  2. grafické oddělení morfémů oddělení, případné označení nulové koncovky prvního pádu (např. u slova pán přepíšeme na konec ∅)
- příklad morfemického rozboru: představitelka = před- (předpona), stav (kořen), -itel (slovotvorná přípona), -k (přechylovací přípona – tvoří ženský rod), -a (koncovka prvního pádu jednotného čísla)
- **slovotvorný rozbor** = analýza jak vzniklo slovo
- formant
  - = útvar, pomocí kterého se může tvořit nové slovo ze slova základového popř. z kořene
  - formant může být předložka (pa-kůň), přípona (koň-sk(ý)), koncovka, zvrtné sloveso (vrátit se), spojovací samohláska při skládání (zvěřokruh)
- slovotvorný základ
  - = část slova, ke kterému bylo něco přidáno a tím byl změněn význam
  - může být kořen (např. les v lesník), základové slovo (prales v pralesní, sazen v sazenice), předložkové spojení (např. na břehu v nábrežní nebo před městem v předměstský)
- postup slovotvorného rozboru
  - Nalezení základového slova (např. uvážit v úvaha, ztěžknout v ztěžkl)
  - Nalezení slovotvorného základu (např. uvah- v úvaha, ztěžk- v ztěžkl)
  - Zkoumání formantu (např. koncovka -a, prodloužení předponové samohlásky u- a změna hlásek h-ž v úvaha a koncovka -l v ztěžkl)

## Pravopis

### S / z / vz

- píšeme *s-*, *se-*, je-li
  - směřování dohromady shrabat, sloučit, sbalit, spojit
  - směřování shora dolů sjet, scházet, sletět, shodit
  - směřování z povrchu pryč smýt, setřít, smazat, sfouknout
  - zmenšení objemu až na zánik shořet, hnít
  - ustálené případy: skončit, slevit, spasit, spáchat, stvořit, shnít, sdělit, stěžovat si, schovat se
- píšeme *z-*, *ze-*, je-li
  - dokončení děje zničit, zblednout, zlomit, zrušit, zbourat
  - změna stavu zhubnout, zpřísnit, zocelit, zviditelnit
  - ustálené případy: zkoumat, zpívat, zpytovat, zhostit se, zpověď
- píšeme *vz-*, je-li
  - směřování vzhůru vzlétnout, vztyčit, vzplanout
  - směřování proti něčemu / někomu vzpoura, vzbouřit se, vztáhnout ruku, vztah

### Velká písmena

- ulice/náměstí/nábřeží/třída/sady Míru x Sídliště Míru
- židé (náboženství) x Židé (stejně jako Němci, Češi apod.)
- Ostravská univerzita (oficiální název) x brněnská univerzita (oficiální název je Masarykova univerzita)
- Univerzita karlova x Karlova univerzita
- Černý most = název mostu x Černý Most = název sídliště
- Severní Amerika (název světadílu) x severní Evropa (název světadílu je Evropa)
- obecná jména: ten je učiněný harpagon
- obyvatelská jména s velkým: Čech, Moravan, Ostravan
- politické strany: lidovec, občanský demokrat
- přejatá slova se řídí podle pravidel pro češtinu: European Union → Evropská unie
- ve víceslovných názvech velké písmeno většinou jen u prvního písmene: Orlické hory, Severní ledový oceán, Blízký východ, Spojené státy americké, Komerční banka apod.
- pro psaní velkých písmen u dalších slov víceslovných názvů k tomu musí být důvod: Julské Alpy (Alpy samy o sobě jsou zeměpisný název), Severní Amerika, Nové Město, Kostelec u Křížků, Divadlo Komedie

### Jakoby x jako by

- lze-li tento výraz v dané větě nahradit slovem „jako“, píšeme dohromady, např. *byl jakoby zmatený*
- u jako by lze měnit osobu, třeba *vypadalo to, jako by plakal* → *vypadalo to, jako bych plakal*

## Duál

- pokud slova *ruce, nohy, oči, uši* označují část těla, jsou v sedmém pádě množného čísla zakončena koncovkou *-a*, např. *podíval se na mě svýma očima*
- pokud slova *ramena, kolena* označují část těla, mají původní duálové tvary: *ramenou, kolenou*

## Slovní druhy

### Zájména

1. osobní = zastupují osoby nebo věci *já, ty, on, ona, ono, my, vy, oni, ony, ona*
2. přivlastňovací = vyjadřují, komu co patří *můj, tvůj, jeho, její, náš, váš, jejich*
3. ukazovací = ukazují na osoby a věci *ten, ta, to, tenhle, tento, onen, takový, týž, tentýž, sám*
4. tázací = slouží k tázání *kdo, co, jaký, který, čím*
5. vztahná = zavádějí vedlejší věty a odkazují na něco předchozího *kdo, co, jaký, který, čím, jenž*
6. neurčitá = odkazují na neurčitou osobu nebo věc *někdo, něco, lecko, ledakdo, málokdo, kdosi, cokoliv, každý, všechen*
7. záporná = vyjadřují zápor *nikdo, nic, nijaký, ničím, žádný*

### Číslovky

1. základní – vyjadřují počet *jeden, dva, čtyři, padesát*
2. řadové – vyjadřují pořadí *první, třetí, sedmnáctý*
3. druhové – vyjadřují počet skupin či druhů *dvoje, čtvery*
4. násobné – vyjadřují násobek *jednou, pětkrát, stokrát*
5. neurčité číslovky – opak určitých číslovek (1.–4.), neurčují přesné množství *mnoho, málo, několikero, mnohokrát*

### předložky

- vlastní – můžou být jen předložky *k, s, u*
- nevlastní – můžou být i jiné slovní druhy *během, kolem*
- nepůvodní – vznikají z jiných slovních druhů, ale tvoří vlastní slovní celek *s ohledem na, s přihlédnutím k, za účelem, pro potřeby*

## Mluvnické kategorie

### Podstatná jména

- pád (casus) - určuje syntaktickou funkci podstatného jména ve větě
- číslo (numerus) - singulár x plurál
- rod (genus) - střední, ženský, mužský životný, mužský neživotný
- vzor (deklinace) - určuje způsob skloňování

## Přídavná jména

- pád – shodné s podstatným jménem, ke kterému se váže
- číslo – shodné s podstatným jménem, ke kterému se váže
- rod – shodné s podstatným jménem, ke kterému se váže
- stupeň (komparace) – míra vlastnosti (pozitiv - chytrý, komparativ - chytřejší, superlativ - nejchytřejší)
- druh – tvrdý (různé tvary pro různé rody, skloňuje se podle vzoru mladý), měkký (stejně tvary pro různé rody, vzor jarní), přivlastňovací (vyjadřují vztah komu něco patří, vzor otcův a matčin)

## Zájmena a číslovky

- zájmena a číslovky mají pád, rod a číslo, které fungují stejně jako u podstatných a přídavných jmen
- některá zájmena mají osobu (1. osoba – já, my, můj, 2. osoba – ty, vy, tvůj, 3. osoba – on, ona, jeho, jejich)
- některé číslovky se stupňují (málo – méně – nejméně, mnoho – více – nejvíce)

## Slovesa

- osoba – určuje kdo vykonává děj (1. osoba – píšu, 2. osoba – píšete, 3. osoba – píše)
- číslo – určuje počet činitelů (singulár – dělá, plurál – děláme)
- čas – přítomný (čtu), minulý (četl jsem), budoucí (budu číst)
- způsob – oznamovací (on jde), rozkazovací (jdi), podmínovací (šel bych)
- rod – rozlišuje, jestli podmět vykonává děj, nebo ho přijímá: činný (Petr napsal dopis), trpný (dopis byl napsán Petrem)
- vid – určuje zda je děj ukončený nebo neukončený: dokonavý (napsat, přečíst), nedokonavý (psát, číst)
- třída a vzor – není mluvnická kategorie, ale podle tříd se slovesa časují

## Stupňování

- přídavná jména označující vlastnosti (velký, malý, dobrý) se dají stupňovat ve třech stupních
  - první stupeň (pozitiv) je základní tvar přídavného jména
  - druhý stupeň (komparativ) se tvoří příponou -ší, -ejší nebo -í či změnou v kmeni, používá se při porovnávání dvou jevů
  - třetí stupeň (superlativ) se tvoří předponou nej-, používá se při vyjádření dominance dané vlastnosti
- příslovce vyjadřující způsob a míru se dají stupňovat do stejných stupňů jako přídavná jména (např. hezky – hezčeji – nejhezčeji)
- některé číslovky se dají také stupňovat (málo – méně – nejméně, mnoho – více – nejvíce)

## Slovotvorba a obohacování slovní zásoby

- slova se třídí z hlediska slovotvorného na
  1. neutvořená – postrádající slovotvorný prostředek *ty, k, s, pst*
  2. utvořená kořenná – připnutí formantu (viz. slovotvorný rozbor) ke kořenu *voda, těžký, koupit*
  3. utvořená nekořenná – vytvořená z jiného slova (odvozením, skládáním, zkracováním) *prales, zeměkoule, Čedok*
- **odvozování** = tvorba slov na základě připojení formantu *kovář → kovárna*
- **skládání** = tvoření složeného slova z více základových slov *noc + leh → nocleh*
  - složené slovo není slovo vzniklé z předložkového slovního spojení
  - hybridní slovo je slovo vzniklé z cizího a českého slova *elektrospotřebič*
- **zkracování**
  - = zkrácení základového slova *internát → intr*
  - = spojení několika částí základových slov *motorový velociped → moped*
  - = vznik z původní zkratky *IKEM ze zkratky Institut klinické a experimentální medicíny*
- zkratková slova = slova vytvořená zkracováním, liší se od zkratek (USA, FSS), která nemají charakter slov
- obohacování spisovné slovní zásoby může být pomocí
  1. tvorbou nových slov (viz výše)
  2. přejímáním z cizích jazyků *trénink, parfém, libreto*
  3. přejímání z nespisovných vrstev češtiny *holka, mobil, mail*
  4. změna významů existujících slov *pero, oko*
- přejímání z cizích jazyků
  - kalk = doslovný překlad z cizího jazyka *skyscraper → mrakodrap*
  - přejímáme především z jazyků nám blízkým a pro nás kulturně relevantním (dříve němčina, latina, za první republiky francouzština, za socialismu ruština a nyní angličtina)
- změna významu
  1. rozšíření významu (generalizace) *pero: ptací brk → psací náčinní*
  2. zúžení významu (specializace) *dojít: obecně přijít → dojít pěšky*
  3. přenesení významu (metafora): na základě podobnosti *oko: oko sítě, oko polévky*
  4. změna citového zabarvení
    - a) pozitivní posun (meliorace) *pán: vlastník otroků → zdvořilé oslovení*
    - b) negativní posun (pejorace) *holota: chudý člověk → hanlivě "lůza"*

## Interpunkční znaménka a jejich funkce

### 1. čárka (,)

- oddělují několikanásobné větné členy navzájem; jednotlivé věty v souvětí navzájem a některé polovětné konstrukce (těsný přívlastek); volně připojené větné členy (oslovení, citoslovce, vsuvky)
- věty závislé se oddělují od vět řídících
- věty spojené souřadně se oddělují buď čárkou nebo souřadící spojkou a, i, nebo, ani
- věty spojené jiným poměrem než souřadícím se oddělují čárkou
- vložená věta vedlejší a větná vsuvka musejí být odděleny čárkami z obou stran

### 2. středník (;)

- odděluje relativně samostatné významové celky uvnitř vět a souvětí; výčtové položky, uvnitř nichž je ještě třeba psát jiná interpunkční znaménka, či spojku; výčtové položky na různých řádcích

### 3. dvojtečka (:)

- uvozuje přímou řeč; uvozuje příklad, výčet či vysvětlení předchozího textu
- po dvojtečce píšeme velké písmeno v případě přímé řeči nebo pokud část textu, kterou uvozuje má v sobě alespoň dvě samostatné věty oddělené tečkou

### 4. uvozovky („“)

- uvozují přímou řeč, citát nebo ironické vyjádření

### 5. pomlčka (–)

- označuje nedokončenou výpověď, dramatickou pauzu, vysvětlení předchozího tvrzení, heslo, přímou řeč (místo uvozovek)
- dva autoři: Mazák – Burian
- váceslovné názvy: Praha – Hradec Králové
- jednoslovný výraz: trasa Praha–Vídeň
- v rozpětích: 1954–1958
- zápasy: Sparta–Slavia

### 6. spojovník (-)

- spojuje významy, např. slovník česko-anglický, pracuje jako parketář-pokrývač Ostrava-Vítkovice
- modrozelený (1 barva) vs. modro-zelený (2 barvy)

### 7. tři tečky (...)

- označují přerývanou, vzrušenou mluvu; nedokončenou výpověď; vynechání části citovaného textu; neúplnost výčtu

### 8. závorky ( ( ) )

- označují vsuvky, volně připojený větný člen, doplnění slova potřebného pro pochopení citátu či parafráze, autorství výroku

### 9. lomítko (/)

- označuje alternativu, pouze v publicistickém stylu

## Větná kondenzace

- **větná kondenzace** je jev, kdy se vedlejší věta nebo rozvinutější slovní spojení převede do podoby podstatných jmen a předložkových spojení
  - *Protože byla činnost zastavena, bylo jednání přerušeno.* → *S ohledem na zastavení činnosti bylo jednání přerušeno.*
- nahrazuje vedlejší věty, nahromadění podstatných jmen odvozených od sloves (*zastavení, provedení*) v druhém pádě, používá se mnoho nepůvodních předložek (viz. předložky)
- využívá se pro zestručnění sdělení, formálnost, objektivita, vyhýbá se osobnímu vyjadřování (*my jsme se rozhodli* → *na základě rozhodnutí*)
- typické pro administrativní a odborný styl

## Útvary národního jazyka

- spisovná podoba národního jazyka
  1. neutrální – uplatňující se v běžných a oficiálních komunikacích *stůl, chodit, proč*
  2. hovorové – v ne příliš oficiálních situacích *Pražák, mlíko, dneska, nákladák*
  3. knižní – méně časté v mluveném projevu, hlavně ve vysoce oficiálním psaném projevu *leč, neřkuli, bol*
  4. archaické – výrazy, které v současném jazyce silně zastarávají *oř, jedvaže*
- nespisovné útvary jazyka
  1. nářečí – jazykové útvary na určitých územích *vakno, žaba, slepica*
  2. slang – jazykové útvary určitých povolání či zájmových skupin *exnout, zemák, kule*
  3. argot (hantýrka) – jazykové útvary skupin na okraji společnosti *čórnout, fízl*

## Hláskosloví

- **fonetika** se zabývá hláskami z hlediska artikulačního a akustického, zkoumá stavbu a činnost mluvidel a místo a způsob artikulace
- **fonologie** se zabývá využitím zvukových jednotek. Zkoumá **fonémy**, které jsou schopny v daném jazyce vytvářet význam slov
- **ortofonie** vymezuje zásady správného vyslovování hlásek
- **ortoepie** stanovuje pravidla spisovné výslovnosti hlásek
- základní terminologie hláskosloví
  1. mluvidla = orgány vytvářející artikulovanou řeč (dýchací, hlasové, artikulační)
  2. sluchové ústrojí = lidské ucho
  3. hláska = základní stavební prvek artikulované řeči, dělí se na
    - a) samohlásku (vokál) = hláska, při které se netvoří překážka vydechovacího proudu
    - b) souhlásku (konsonant) = hláska, při které se tvoří překážka vydechovacímu proudu, její základ je šum



4. dvojhhláska = spojení dvou samohlásek v jedné slabice, jediná domácí samohláska je **ou**, v přejatých slovech i **au**, ojediněle i **eu** (euro)
5. slabika = artikulační minimum, nejmenší jednotka řeči, kterou skutečně vyslovujeme. Slabiku mohou tvořit: samohláska, souhláska, dvojhhláska nebo slabikotvorná souhláska (**l**, **r**, zřídka **m** a ojediněle **s**, **š**)
6. foném
  - = hláska se schopností měnit význam slova (např. p a š ve slově pila - šila)
  - někdy mají fonémy více hlásek (např. n se vyslovuje jinak ve slove Hana a Hanka), zatímco v němčině se jedná o dva samostatné fonémy (sinnen - singen)
  - některé fonémy mají znělou a neznělou variantu (ř, c, č)
- fonetická transkripce = transkripce slov podle mezinárodně dohodnutého systému hlásek (IPA). Např. přepis pěšec na [pješec] nebo vztah na [fstach]
- samohlásky dělíme podle místa artikulace (vepředu / vzadu, vysoko / nízko) a délky (krátké / dlouhé)
- souhlásky jsou buď znělé nebo neznělé, některé mají svoji znělou resp. neznělou dvojici dle tabulky

Párové	neznělé znělé	p b	t d	t' d'	k g	f v	s z	š ž	ch h	c dz	č dž
Nepárové	znělé	m	n	ň	l	r	j				

Tabulka 0.1: Souhlásky podle znělosti a neznělosti.

- **spodoba hlásek** (asimilace) je přizpůsobení výslovnosti hlásky, aby se artikulovali podobně. Týká se to pouze párových souhlásek, ty se poté mění na svoji druhou variantu.
  - Znělá + Neznělá → Znělá + Znělá *ať dá [aď dá]*
  - Neznělá + Znělá → Neznělá + Neznělá *pod kopcem [pot kopcem]*
  - Neznělá + Nepárová → Znělá + Nepárová *ať je [aď je]*
- neutralizace protikladu znělosti hlásek před pauzou (třeba koncem věty), znělá souhláska se mění na neznělou např. To je had. [hat]

## Univerbizace a multiverbizace

- **univerbizace** je proces, kdy se ze sousloví stane jedno slovo *tělesná výchova → tělocvik*
- univerbáty jsou úspornější a lépe se přizpůsobují gramatice, užívají se v běžné i profesionální mluvě, některé mají hovorový charakter (vysoká škola → vejška)
- **multiverbizace** je typ sousloví utvořen z jediného slova *měřit → provést měření*
- multiverbáty se užívají v publicistickém a administrativním stylu k dosažení většího přesnosti a jednodušejí se rozvíjí slovní spojení (třikrát popravil → vykonal tři popravy)

## Lexikologie

- **pojmenování** = přiřazení k určitému jevu, předmětu, vlastnosti (i abstraktnímu) tzv. jazykový výraz
  - v mluveném projevu hláskový, v psaném grafický
- **způsoby pojmenování**

1. slovo = základní jednotka slovní zásoby, je znak, který pojmenovává určitý předmět, jev, děj, vlastnost nebo vztah mezi jednotkami slovní zásoby (např. škola)
  2. složené pojmenování = volné spojení slov, která spolu mají pojmenovávací funkci, avšak si zachovávají plně věcný význam (např. tropická květina, čestné slovo)
  3. sousloví je spojení více slov k označení jiného pojmu, jednotlivá slova nemají též význam samotná jako v sousloví (např. kyselina solná, ústřední topení)
  4. frazém (idiom) = ustálení spojení dvou a více slov k označení jednoho pojmu (např. na vlastní kůži, z bláta do louže)
- **význam slova** (sémantika) = sleduje co slovo znamená, jak se jeho význam může měnit
    1. mnohoznačnost (polysemie) = jedno slovo má více významů *hlava člověka – hlava rodiny*
    2. synonyma = slova s podobným významem *dům – budova*
    3. antonyma = slova s opačným významem *velký – malý*
    4. homonyma = slova stejně znějící ale mající zcela jiný význam a původ *travička, kolej*
  - **historismy** = slova označující jevy, které již už neexistují *zbrojnoš, halapartna*
  - **archaismy** = slova, která jsou dnes nahrazena jinými výrazy *prvně (dnes poprvé)*
  - **přejatá slova** = viz. obohacování slovní zásoby *parfém, mobil*
  - **neologismy** = nově vzniklá slova *influencer, dron*
  - **termíny** = slova přesně pojmenující odborný jev *anoda, izomorfismus*
  - **expresivní výrazy** = slova s citovým zabarvením (kladným i záporným) *zlatíčko, chlapisko*
    1. eufemismy – zjemňující výrazy *opustil nás, fabuloval*
    2. dysfemismy – zhrubující výrazy *zdechl, kecáš*
    3. vulgarismy – sprosté výrazy
    4. familiarismy = důvěrné výrazy *zlatíčko, kafčo*
    5. pejorativa = vyjadřující záporný vztah k skutečnosti *panděro, kokos*
    6. zdvořiliny (deminutiva) = slova, která vyjadřují menší rozměr nebo citový vztah *kočička*

## Práce s citacemi

- citace je přesné převzetí části cizího textu (nebo odkazu na něj)
- buď je přímá (v uvozovkách) nebo nepřímá (parafráze)
- citace je nutné uvést v bibliografii např. podle normy ČSN ISO 690 (převážně na konci), pomůcka citace.com

## Druhy tázacích vět

- zjišťovací otázky = cíl získat odpověď ano nebo ne *Půjdeš do kina?*
- doplňovací otázky = cíl získat konkrétní informaci *Kde bydlíš?*
- vylučovací otázky = nabízejí výběr mezi dvěma nebo více možnostmi *Dáš si kávu nebo čaj?*
- řečnické otázky = otázky, na které tazatel nečeká odpověď *Kdo by to čekal?*

## Typografie

= sazba, typ písma, formátování

- odstavce české (odsazení, bez nového řádku), angloamerické (bez odsazení, jeden vynechaný řádek)
- font musí být sjednocený, *kurzíva* má svá pravidla, většinou se používá pro zvýraznění termínů (biologie)
- **tučné písmo** lze použít pro zvýraznění důležité informace, neztučňujeme však celé věty, aby se text nestal nečitelným
- velikost písmá by měla být jednotná a jasně poznatelná – hlavní nadpis největší, podnadpis menší, hlavní text nejmenší
- nadpisy jsou na vlastním řádku
- pro podtrhávání platí totéž co pro tučnění
- data: 1. 12. 2021    1. prosince 2021    01.12.2021    takže 11.12.2021 i 11. 12. 2021 je správně
- na 3. místě    na str. 3 (bez tečky, „na straně tři“, základní číslovka má přednost)
- spol. s r. o.    s. r. o.
- 8% roztok    8 % roztok

## Automatizace a aktualizace

- **automatizace** = slovní výraz ztrácí svou původní výraznost, stává se „jazykovou rutinou“, využívá se v administrativním a odborném stylu  
*Přeji hezký den*
- **aktualizace** = výraz je použit nově originálně, aby upoutal pozornost, využívá se v publicistice a beletrii  
*šel domů → odplazil se do svého brlohu*

## Enumerace

- enumerace je stylový prostředek spočívající ve výčtu více prvků, které spolu významově souvisí a často seřazeny vedle sebe
- využití enumerací
  1. **zdůraznění** – upoutá pozornost, ukazuje pestrost nebo důležitost (využívá se v beletrii)  
– *Byl unavený, zklamáný, hladový, promočený, ...*
  2. **zhuštění informací** – pomáhá rychle předat hodně informací bez dlouhého vysvětlování (využívá se v publicistice)  
– *V kufru měl knížky, tužky, sešity, baterku, lano i spacák.*
  3. **rytmus** – výčet dodává textu rytmus nebo poezii (využívá se v řečnictví)  
– *Chléb náš vezdejší dej nám dnes: za práci, za únavu, za naději.*

## Druhy vět

### 1. věta oznamovací

- *účel*: sdělení informace
- *intonace*: klesavá
- *interpunkce*: tečka (vyjimečně vykřičník)
  - *Zítřka jedeme na výlet.*

### 2. věta tázací

- *účel*: otázka, žádost o informaci
- *intonace*: stoupavá
- *interpunkce*: otazník
  - *Jsi naučený na maturitu?*

### 3. věta rozkazovací

- *účel*: příkaz, zákaz, výzva
- *intonace*: důrazná, často klesavá
- *interpunkce*: vykřičník (občas tečka)
  - *Zavři okno!*

### 4. věta zvolací

- *účel*: vyjadřuje silné city
- *intonace*: emocionálně výrazná, stoupavě-klesavá
- *interpunkce*: vykřičník
  - *To je ale krásna!*

## Přísluvečné spřežky

- přísluvečné spřežky = ustálená spojení předložky a slova, která se píší dohromady jako jedno slovo
- nechápe se doslova jako spojení jednotlivých slov *dohromady* x *do hromady*
- na shledanou není spřežka, podobně jako na zdraví, na viděnou

## Anakolut, zeugma, kontaminace, atrakce

### 1. anakolut

= vyšinutí z větné vazby, věta začne určitým způsobem, ale gramatická vazba se v jejím průběhu změní nebo rozpadne

- *Kdo chce mít dobré známky, pilné učení je nutné.* → *Kdo chce mít dobré známky, musí se pilně učit*

### 2. zeugma

= spojení dvou a více členů pod jediný výraz, i když by každý potřeboval jiný gramatický vztah

- *Sňal klobouk a vinu.* → *Sňal klobouk a přiznal vinu.*

### 3. kontaminace

= křížení dvou vazeb nebo výrazů

- *cenit si odměny* (chybná kontaminace spojení *cenit si odměnu* a *vážít si odměny*)

### 4. atrakce

= přizpůsobení tvaru některého slova přizpůsobí jinému slovu ve větě, i když podle pravidel by to nebylo nutné nebo správné

- *Zeptal se, co si přeje k narozeninám on* → *Zeptal se, co si přeje k narozeninám*